

TRACTATUS
DE PECCATIS

Agendum 1° de peccatis in genere; 2° in specie.

PARS PRIMA
DE PECCATIS IN GENERE, SEU DE NATURA, GRAVITATE
ET DISTINCTIONE PECCATORUM

CAPUT I.

DE NATURA PECCATI.

143. — DEFINITIO. Peccatum communiter definitur: Libera transgressio legis divinae, id est, cuiuslibet legis in conscientia obligantis. — S. Lig. lib. 5. n. 1. — Vel « est voluntarius recessus a lege Dei. » — Ita S. Thom. 1. 2. qu. 72. art. 1. — Vel « est dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei aeternam. » — S. Aug. lib. 22. contra Faustum, c. 27.

DIVISIO. Peccatum multipliciter distinguitur, scilicet.

1° *Actuale*, vel *habituale*, prout est vel actus aut omissio legi difformis, vel status peccati nondum deleti.

2° *Mortale*, vel *veniale*, prout vel solvit amicitiam divinam, vel est levis tantum Dei offensa, quae veniam facile consequi potest.

3° Peccatum *commissionis*, vel *omissionis*, prout fit positione actus prohibiti, aut omissione actus praecepti.

4° Peccata contra *Deum*, *proximum* et *seipsum*, prout specialiter et immediate Deo repugnant, vel iustitiae et charitati proximo debitae adversantur, aut speciatim temperantiam et passionum moderationem respiciunt (1).

5° Peccata *malitiae*, vel *ignorantiae*, vel *infirmittatis*, prout vel ex mera malitia, vel ex ignorantia vincibili, vel ex mera fragilitate committuntur.

Peccatum dicitur *formale*, quando lex libere et scienter violatur. Dicitur autem *materiale*, quando transgressio legis est prorsus involuntaria.

(1) Melius forte dixeris: prout officia violant vel Deo, vel proximo, vel sibi debita. Nam alioquin quaedam in proximum peccata sunt, quae nec iustitiae proprie, nec charitati adversantur, v. gr. inobedientia.

Nihil dicemus de peccato originali, cuius tractatio ad theologiam speculativam pertinet.

144. **Principia.** — I. Ad peccatum formale, praeter malitiam obiectivam actus, requiritur advertentia mentis et consensus voluntatis. Ac 1° quidem requiritur advertentia mentis ad malitiam, quia malitia peccati non potest esse obiectum voluntatis, nisi ope intellectus aliquo modo cognoscatur: *ignoti enim nulla cupido*; 2° requiritur consensus ex parte voluntatis; peccatum enim voluntate perficitur, iuxta illud *Matth. 18. 19.*: *De corde enim exeunt cogitationes malae, adulteria, etc.* — Recole dicta de *Act. human.* n. 3. et seq.

II. Ad peccatum actuale requiritur necessario advertentia actualis. Repugnat enim hominem peccare, quin aliquo modo vel hic et nunc, vel in causa, saltem *in confuso*, ad peccatum advertat. *Nihil enim volitum, quin fuerit praecognitum.* — Ita communiter cum S. Lig. lib. 5. n. 4. — Suarez, etc. (1).

Contradicunt quidem aliqui, asserendo sufficere ad peccatum advertentiam *virtualem*, seu *interpretativam*, quae in eo consistat, quod homo *debeat et possit* advertere, quamvis *actualiter* non advertat. — Ita Collet, Concina, etc. — Sed haec sententia omnino reiicienda est. Etenim nihil potest esse volitum, nisi eo modo et tempore, quo est cognitum: effectus enim causae voluntariae non sunt determinate voluntarii, nisi quando determinate cognoscuntur. Peccatum igitur absque ulla actuali cogni-

(1) Ab hac doctrina non discrepat Doctrina s. Alphonsi l. c. aientis, *plura mala quamvis actualiter et expresse non advertantur, ... imputari tamen ad culpam ea patrantibus, si ipsorum ignorantia sit aliquo modo voluntaria vel ob negligentiam, vel ob passionem, aut habitum pravum, vel ob voluntariam inconsiderationem in operando.* Porro cum his cohaeret quod dicitur in textu: *Repugnat enim hominem peccare, quin aliquo modo vel hic et nunc, vel in causa, saltem in confuso, ad peccatum advertat.* Quae quidem verba continent illam aliquam advertentiam, quam etiam S. Doctor et adesse, et necessariam esse fatetur, ut imputentur plura illa peccata, quae ex voluntaria inconsideratione et ignorantia procedunt. Et eiusmodi advertentiam S. Doctor diserte memorat non

solum dum quadruplicem eam originem explicat, sed satis superque asserit, dum ignorantiam illam dicit *voluntariam*. Neque enim quidpiam *voluntarium* esse absque ulla advertentia potest. Quocirca sic s. Doctor concludit: *Concludendum (inquit l. c.), quod opinio eorum, si forte adsunt, qui dicunt, operanti adversus legem imputandos esse omnes errores, quos committit, etiamsi nulla unquam intercesserit actualis advertentia nec directa nec indirecta, in se vel in causa, saltem in confuso, sed tantum adfuerit advertentia interpretativa, in hoc dumtaxat consistens, quod ipse debuit et potuit sola potentia physica et remota malitiam advertere: haec opinio nullo modo sustineri potest.*

tione commissum est mere materiale. Nec dicant illud esse forsitan voluntarium *in causa*: nam si fuit vere voluntarium in causa, tunc necessario affuit aliqua cognitio, ac proinde tunc peccatum patratum fuit (2).

145. **RESOLVES.** — 1° Ignorantia vincibilis circa praeceptum aliquod est peccatum, et in re gravi potest esse grave, si negligentia notabilis fuerit; ratio, quia omnis lex obligat primo ad sui notitiam et proinde violatur praeceptum non solum per actum ipsi oppositum, sed etiam per voluntariam eius ignorantiam.

2° Actus mali eam habent malitiam, quae apprehenditur. Unde si incidat cognitio de malitia tali, seu taliter specifica, haec vere per actum voluntatis contrahitur. — *Ita communiter.*

3° Si quod peccatum praevisum in causa fuerit, et dein cum advertentia ponatur, duplex habebitur peccatum, nempe 1° in causa voluntaria, 2° in se ipso (3).

3° Si ignorantia, culpabilis in principio, invincibilis evadat, actus malus non est peccatum in se, sed ratio peccati a sola causa repetenda est. Porro invincibilis evadet, si nulla amplius de negligentia praeterita, aut de actuali ignorantia cogitatio subeat, quia tunc deficit potestas proxima et expedita ad ignorantiam depellendam. Evadit etiam invincibilis ignorantia, si suboriens de ea dubium depelli non possit.

5° Obcaecati et consuetudinarii, quamvis ob defectum clarioris tunc cognitionis, forte peccent quandoque minus graviter in actu quam alii, non tamen excusantur, quia status eiusmodi, ubi nulla est emendationis cura, est illis voluntarius et culpabilis (4).

6° Caeterum aegre admittenda est inadvertentia perfecta in consuetudinariis, quia saltem *in confuso* peccati malitiam advertunt. Si quando tamen actus malos omnino inadvertenter ex consuetudine perpetrent, hi actus peccata quidem actualia dici nequeunt (5), quia hic et

(2) His continentur prima ethicae principia, a S. Alphons. quoque constituta. Sane l. 5. n. 4. ait quidem: operanti secundum suam passionem, quam deliberate sequitur, imputari omnem pravum effectum tali passioni connexum, etsi in particulari non cognoscatur: Subdit tamen verba haec sequentia: Qui (effectus) etsi in particulari non praevidentur, praevidentur saltem in confuso... Unde effectus provenientes, quamvis non sint voluntarii

in se, sunt tamen voluntarii in sua causa.

(3) Bis nimirum actibus, ut supponimus, formaliter distinctis, et in idem peccatum consentit. Vid. infr. De numerica peccatorum distinctione.

(4) Oppositum statue, si emendationi, uti par est, studeant.

(5) Minus exacte et contra omnium DD. sententiam dicitur, peccata eiusmodi appellari non posse actualia. Communis enim omnibus ea partitio est, iuxta quam

nunc non sunt voluntarii; veruntamen voluntarii sunt in causa, atque adeo semper ipsis imputantur, quia stricta obligatio pravae consuetudinis corrigendae semper urget. Id ipsum dicendum est de aliis peccatis, quae sunt voluntaria mere in causa; nimirum tunc reatus contrahitur, cum causa ponitur voluntarie; et cum totus reatus in causa resideat, eodem modo hic aderit, sive actus eiusmodi consequantur, sive non, et sive pauciori, sive maiori numero iidem frequententur (6).

CAPUT II.

DE GRAVITATE PECCATI, PRAESERTIM DE PECCATO MORTALI ET VENIALI

146. — DEFINITIONES. *Gravitas peccati* est quantitas seu mensura malitiae, qua peccatum est magis vel minus Dei offensivum, et proinde maiori vel minori poena dignum.

Peccatum mortale est transgressio legis graviter obligantis, seu gravis offensa Dei, privans amicitia divina et gratia sanctificante, et peccatorem reddens aeterna poena dignum.

Peccatum veniale est transgressio legis leviter obligantis (1), seu levis offensa Dei, quae nec privat amicitia divina, nec gratia sanctificante, nec proinde ab aeterna beatitudine excludit.

Quaedam peccata sunt mortalia *ex toto genere suo*, quando eorum obiectum seu materia, quaecumque ea demum sit, gravem semper continet deordinationem, ut in luxuria, blasphemia, periurio, haeresi, etc. contingit. — Mortalia dicuntur *ex genere suo (non toto)*, quando eorum materia in eadem specie manens potest esse gravis, quamvis et levis esse possit, cuiusmodi sunt peccata contra iustitiam. — Venialia vero *ex genere suo* dicuntur peccata, quae, spectata obiecti materia seu natura, non admittunt gravem reatum, et ideo quousque maneant intra sua speciem, alia scilicet species non accedat ex genere suo mortalis, nequeunt mortalia esse. — S. Lig. n. 41. (2).

actuale peccatum distinguitur ab *originali*, atque adeo *actuale* dici debet quidquid peccati *originale* non sit. Verum Auctor, ut patet, vocem *actuale* hic sensu minus usitato adhibet ad significandum peccatum, quod *in se* voluntarium est, et ab eo distinguitur, quod voluntarium est dumtaxat *in causa*.

(6) Cessabit vero reatus omnis, si causa per poenitentiam retractata, emendandi curam necessitati parem quis adhibeat.

(1) Haec traditur definitio peccati venialis *ex obiecto*; nam alioqui ex actus imperfectione levis esse potest culpa, licet per se lex graviter obliget.

(2) Vid. infr. Not. ad n. 153.